

ლოგიური პარკების შექმნას თავიანთ ტერიტორიაზე, განმარტავენ მას უფრო კონკრეტულად. ასე, მაგალითად, ქინსლენდის ინოვაციური საბჭო გვთავაზობს ამგვარ ფორმულირებას: „ტექნოლოგიური პარკი – ეს არის იურიდიული პირი, რომელიც იქმნება რეგიონის ეკონომიკური ბაზის გასაუმჯობესებლად სამეცნიერო და ტექნოლოგიური რესურსების უფრო ადეკვატურად გამოყენებისათვის. ტექნოპარკის მისიას წარმოადგენს რეგიონული განვითარების სტიმულირება, დენდუსტრიალიზაცია, ასევე კომერციული და სამრეწველო ინოვაციების რეალიზაციის გაძლიერება. ტექნოპარკის საქმიანობა ამდიდრებს რეგიონის სამეცნიერო და/ან ტექნიკურ კულტურას, ქმნის სამუშაო ადგილებს და დამატებულ ღირებულებას“.

უცხოურ ლიტერატურაში ტექნოპარკის განმარტებისადმი, რომლის შესაბამისადაც ტექნოლოგიური პარკი – ეს არის კომპაქტურად განთავსებული კომპლექსი, რომელიც, ზოგადად, შეიძლება მოიცავდეს სამეცნიერო დაწესებულებებს, უმაღლეს სასწავლებლებს, სამრეწველო საწარმოებს. ტექნოპარკში შემაჯავლი ფირმები შეიძლება იმყოფებოდნენ ინოვაციათა განვითარების სხვადასხვა ეტაპებზე – ატარებდნენ კვლევებსა და სამუშაოებს, უშვებდნენ მზა პროდუქციას, უწევდნენ სერვისულ მომსახურებას, ეწეოდნენ საშუაშალო საქმიანობას. ტექნოპარკი აერთიანებს როგორც წამყვან კომპანიებს, ასევე მოწესრიგებული წარმოებისა და სტაბილური საბაზრო «ნიშის» მქონე ფირმებს. ტექნოპარკის ფუნქციონირება ეფუძნება სამეცნიერო-ტექნიკური საქმიანობის კომერციალიზაციას და სიახლეების დანერგვის დაჩქარებას მატერიალური წარმოების სფეროში.

ტექნოპარკს, ყველაზე ხშირად განმარტავენ როგორც ორგანიზაციის იურიდიული პირის უფლებებით, რომელსაც მჭიდრო ფუნქციონალური კავშირები აქვს ერთ და/ან რამდენიმე კვლევით ცენტრსა და ინსტიტუტთან, უნივერსიტეტებთან (უმაღლეს სასწავლებლებთან), სამრეწველო საწარმოებთან, ხელისუფლების ადგილობრივ ორგანოებთან და მეცნიერებატევადი მეწარმეობის განვითარების მიზნით ქმნის რეგიონში თანამედროვე ინოვაციურ გარემოს დამოუკიდებელი საქმიანობისათვის მცირე და საშუალო ინოვაციური საწარმოების ჩამოყალიბების, განვითარების, მხარდაჭერისა და მომზადების, ბაზარზე ტექნოლოგიების გადაცემის დაჩქარებისათვის მატერიალურ-ტექნიკური, ფინანსური, ინფორმაციული და სოციალურ-კულტურული ბაზის შექმნის გზით.

დღეისათვის გამოყოფენ ტექნოპარკების შემდეგ სახეობებს:

- კვლევით;
- სამრეწველო;
- სამეცნიერო-ტექნიკურ;
- ინოვაციურ-ტექნოლოგიურ პარკებს.

მოცემული კლასიფიკაცია ეფუძნება მათ მიერ შესასრულებელ კვლევით და წარმოებრივ ფუნქციებს შორის გასხვავებულ თანაფარდობას.

ზოგიერთი მკვლევარი, ტექნოპარკების კლასიფიკაციისას, ასახელებს ისეთ ჯგუფებს, როგორიცაა კვლევითი, სამეცნიერო-ტექნოლოგიური, ტექნოლოგიური და სამრეწველო-ტექნოლოგიური პარკები, რომელთა საქმიანობა მოიცავს ინოვაციური პროდუქციის შექმნის სხვადასხვა სტადიებს.

წარმატებით მომუშავე ტექნოპარკს არსებითი წვლილის შეტანა შეუძლია რეგიონის ეკონომიკაში:

- რეგიონის ეკონომიკური ზრდის სტიმულირებით;
- ადგილობრივი ეკონომიკის დივერსიფიკაციით, რაც მას უფრო მდგრადს ხდის;
- მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმატებული კომპანიების განვითარებით;
- ადგილობრივი ბიუჯეტის შემოსავლების გადიდებით.

ტექნოპარკების ფუნქციონირების შეფასებას საფუძვლად უდევს სხვადასხვა კრიტერიუმები, ასე მაგალითად, ტექნოპარკისა და უნივერსიტეტის კავშირის ხარისხი, სტუდენტთა ჩაბმის დონე, შექმნილი და სამრეწველო საწარმოებში დანერგილი ტექნოლოგიების რიცხვი, ტექნოპარკის მუშაობით რეგიონის, მრეწველობისა და მოსახლეობის დაინტერესებულობის ხარისხი და სხვ.

თანამედროვე პირობებში ტექნოპარკის ძირითადი ამოცანაა რეგიონისა და მთელი ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ინტერესებისათვის სამეცნიერო კვლევების შედეგების ეფექტიანი კომერციალიზაცია და განათლებას, მეცნიერებას, წარმოებას, ხელისუფლებასა და მომხმარებლებს შორის ურთიერთქმედების (ჯაჭვში «გამოყენებითი კვლევები – საცდელ-საკონსტრუქტორო პროექტები – წარმოება») ინტეგრაციული მექანიზმების რეალიზაცია.

ტექნოპარკის განსაკუთრებული მისია მდგომარეობს იმ მეცნიერებისა და სპეციალისტების სამეცნიერო კვლევების, გამოგონებებისა და აღმოჩენების შედეგების კომერციალიზაციაში, რომელთაც აირჩიეს მცირე მეწარმეობა სამეცნიერო-ტექნიკურ სფეროში, თუმცა, შესაბამისი მხარდაჭერის გარეშე ვერ შეძლებენ ამ ჩანაფიქრის განხორციელებას. ამასთან დაკავშირებით განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ტექნოპარკის ინფრასტრუქტურული მდგენელი, რომელიც წარმოდგენილია მენეჯერების გუნდით, ასევე სერვისული ფირმებით, რომლებიც ახორციელებენ მეცნიერების, გამოგონებებისა და ინჟინრების ინდივიდუალურად მომუშავე და დამოუკიდებელი ჯგუფების ფინანსურ, მატერიალურ-ტექნიკურ, ინფორმაციულ მხარდაჭერას.

ეკონომიკაში ტექნოლოგიების გადაცემის ხელშეწყობით ტექნოპარკი ასრულებს, მაგალითად, რეგიონის ან ქალაქის ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებაზე უნივერსიტეტის ან სამეცნიერო ცენტრის გაფლენის გამაძლიერებლის როლს.

გარდა ამისა, ტექნოლოგიური პარკი იძლევა ისეთი ამოცანების გადაწყვეტის საშუალებას, როგორიცაა: მეცნიერებისა და ტექნიკის სფეროში მეწარმეობის კულტურის ზიარება უნივერსიტეტებში, სამეცნიერო ცენტრებში და ა.შ.; წარმოების ახალი სახეების გაჩენა, სტრუქტურული გარდაქმნა და რეგიონების ეკონომიკური განახლება; ახალი სამუშაო ადგილების შექმნა; სხვა რეგიონებიდან სპეციალისტებისა და ინვესტიციების მოზიდვა.

ტექნოპარკის საქმიანობის არსი მდგომარეობს განსაკუთრებული გარემოს შექმნაში, რომლის ფარგლებშიც ხორციელდება მეცნიერთა, ნოვატორთა, გამოგონებელთა მხარდაჭერა, მეწარმეობის კულტურასთან მათი ზიარება. ტექნოპარკში წინა პლანზე იწევს არა შენობების, ქონების შეძენა, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, არამედ გამოგონებლობისა და მეწარმეობის ატმოსფეროს შექმნა, იდეების კონცენტრაცია და მათი ხორცშესხმა ახალ ტექნოლოგიებში, ტექნიკურ ნაკეთობებში, მასალებსა და

მომსახურებებში, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ბაზარზე და მომხმარებლის მიერ მოთხოვნილ კომერციულ პროდუქტში, რომელიც წვევს ადამიანთა რეალურ პრობლემებს.

ტექნოპარკის მიზანია რეგიონის ინტელექტუალური პოტენციალის მონიტორინგი, რეგიონის ინოვაციური სფეროს ინფორმაციული გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა, უპირველესად კი ინფორმაციის მიწოდება ახალი ტექნოლოგიებისა და პრინციპულად ახალი (ინოვაციური) პროდუქტის გასაღების შესაძლო ბაზრების შესახებ, ასევე – კერძო ინვესტირებისა და საკრედიტო ორგანიზაციებისათვის – პოტენციურად მაღალი შემოსავლიანობის მქონე კაპიტალდაბანდების ობიექტების შესახებ.

იმისათვის, რომ ტექნოპარკი გახდეს სახელმწიფო ინოვაციური პოლიტიკის ეფექტური ინსტრუმენტი, იგი უნდა გახდეს რეგიონული მოვლენა. ტექნოპარკის შექმნას საფუძვლად უდევს გრძელვადიანი სტრატეგიული მიზნები – ახალი, უკიდურეს შემთხვევაში, აღნიშნული რეგიონისთვის ახალი ტექნოლოგიების საფუძველზე რეგიონის ეკონომიკის გარდაქმნის მიზნები სამეცნიერო და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების სხვადასხვა სფეროში, ტრანსპორტსა და კავშირგაბმულობაში, ინოვაციური მეწარმეობის განვითარების მეშვეობით სამეცნიერო-კვლევითი და საცდელ-საკონსტრუქტორი მუშაობიდან პრაქტიკული უკუგების დაჩქარებაში.

ეკონომიკური ლიტერატურის წყაროების ჩატარებულმა კვლევამ გვიჩვენა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ტექნოპარკების ფუნქციონირება რამდენიმე ათეულ წელს ითვლის, ამჟამად არ არის „ტექნოპარკის“ საყოველთაოდ აღიარებული განმარტება და ჩამოყალიბებული კლასიფიკაცია. როგორც ჩანს, ეს გამოწვეულია არსებული ტექნოპარკების სტრუქტურის, ზომისა და რეალიზებული ბიზნეს-პროცესების არსებითი განსხვავებით.

ზოგიერთ ლიტერატურულ წყაროში ტექნოპარკებს მიაკუთვნებენ მცირე ზომის ლაბორატორიებსა და საკონსტრუქტორო ბიუროებს იდეებისა და პროექტების შესაქმნელად. მათ ქმნიან მეცნიერთა და სპეციალისტთა მცირე ჯგუფები, ტექნოპოლისები, ასევე ინოვაციათა რეგიონები, რომელთაც უკავიათ მნიშვნელოვანი ტერიტორიები და წარმოადგენენ ინოვაციაზე ორიენტირებულ რთულ რეგიონულ ეკონომიკურ კომპლექსებს.

ზემოთქმული განსაზღვრავს ცნება „ტექნოპარკის“, როგორც რეგიონული ინოვაციური ინფრასტრუქტურის კონკრეტიზაციის მიზანშეწონილობას. ტექნოლოგიურ პარკს შეუძლია როგორც მთელი ინოვაციური პროცესის, ასევე მისი ცალკეული ეტაპების რეალიზება. მისი ძირითადი ფუნქციაა სიახლეთა კომერციალიზაცია. ამასთან დაკავშირებით, ტექნოპარკი ავლენს პერსპექტიულ პროექტებს და მათი კომერციალიზაციის პროცესში მეცნიერებს, ნოვატორებსა და გამომგონებლებს უწევს ფინანსურ, იურიდიულ, მატერიალურ-ტექნიკურ, კონსალტინგურ და ინფორმაციულ მხარდაჭერას. თუმცა, ტექნოპარკი არ უწევს ორგანიზებას მასობრივ წარმოებას, მას მხოლოდ მიჰყავს იდეა ახალი პროდუქტის საცდელი ნიმუშის შექმნის სტადიამდე ან ახალი ტექნოლოგიის დამუშავებამდე.

დღეისათვის არსებობს მრავალი პრობლემა, რომლებიც იქმნება ქვეყნის რეგიონებში ტექნოპარკების შექმნისა და ფუნქციონირებისას.

იმდენად, რამდენადაც ტექნოპარკი, უმეტეს შემთხვევაში

გულისხმობს რესურსების ტერიტორიულ დაჯგუფებას, ყურადღება უნდა მივაქციოთ რეგიონის ინოვაციური რესურსების შეზღუდულობის პრობლემას.

ასე, მაგალითად, ტექნოპარკის შექმნისას იქმნება სიძნელებები მცირე ტერიტორიაზე კონკრეტული სფეროს კვალიფიციური სპეციალისტების დიდი ოდენობით აუცილებელ კონცენტრაციასთან დაკავშირებით. თუმცა, დამატებით სპეციალისტების ნაკადის მიღების უზრუნველყოფა ვერ ხერხდება დროის მოკლე მონაკვეთში, ან ეს მოითხოვს მნიშვნელოვან დანახარჯებს, რაც ქმნის დამატებით სიძნელებებს ტექნოლოგიური პარკის შექმნისას.

ასევე ყოველთვის ვერ ხერხდება ტექნოპარკის უზრუნველყოფა მცირე ტერიტორიაზე კონცენტრირებული საჭირო საწარმოო ფართით და ლაბორატორიული მოწყობილობებით.

უმეტეს შემთხვევაში განსაზღვრულ მცირე ტერიტორიაზე მიმაგრებული ტექნოპარკი წარმოადგენს „ჩრეულთა“ მხარდაჭერის ინსტრუმენტს, თანაც ტერიტორიული ნიშნით გამოჩრეულთა და არა ხარისხით. უფრო მეტიც, ხშირად ტექნოპარკები აერთიანებენ მცირე საწარმოებს, ხშირად არა მეცნიერებატევადს, რომელთაც მოწესრიგებული აქვთ თავიანთი პროდუქციის გამოშვება და ამიტომაც მისი თავდაპირველი ფუნქცია – მაღალტექნოლოგიური ბიზნესის მხარდაჭერა – იშვიათი გამონაკლისის გარდა არ სრულდება. შეიძლება ითქვას, რომ ცალკეულ შემთხვევებში ტექნოპარკი წარმოადგენს ერთგვარ „უსაფრთხოების ზონას“ რომლის მთავარ ფუნქციას წარმოადგენს იქ განლაგებული საწარმოების დაცვის აგრესიული გარე გარემოსგან.

ორგანიზაციული თვალსაზრისით, უმეტეს შემთხვევაში, ტექნოპარკი სრულადაა დამოკიდებული საბაზო უმაღლეს სასწავლებელზე ან სამეცნიერო ცენტრზე, რომლის ბაზაზეც იქნა შექმნილი, რადგან წარმოადგენს მისი ორგანიზაციული სტრუქტურის ნაწილს. ამის გამო მრავალ ტექნოპარკს გააჩნია კერძო ინვესტიციების მოზიდვის შეზღუდული შესაძლებლობა.

ტექნოპარკების შექმნისას მათი აგებისა და ფუნქციონირების მკაფიო განაწესების არარსებობა მნიშვნელოვნად ამცირებს უკუგებას მათი საქმიანობიდან. ადრე შექმნილი ტექნოპარკების დიდმა ნაწილმა უკვე შეწყვიტა ინოვაციური საქმიანობა, იმდენად რამდენადაც ამოწურა თავდაპირველი დაფინანსება. გარდა ამისა, ტექნოპარკები, მათ მიერ დაკავებული ტერიტორიების თვალსაზრისით, ძალზე მცირეა და უმეტეს შემთხვევაში წარმოადგენს უძრავი ქონების ექსპლუატაციის პროექტებს, იმდენად რამდენადაც მათი ძირითადი ფუნქციაა შენობა-ნაგებობების აღჭურვა საჭირო ძვირადღირებული მოწყობილობით და შემდგომ მათი გადაცემა არენდით.

მთითებული პრობლემების შედეგები შეიძლება მინიმიზებული იქნას თანამედროვე ინფორმაციული ტექნოლოგიების ტექნოპარკების შექმნისას გამოყენების საფუძველზე.

მთლიანობაში, ყოველი რეგიონი ინდივიდუალურია ინოვაციური (ინტელექტუალური, მმართველობითი, წარმოებრივი, შრომითი, ინფორმაციული და ფინანსური) რესურსებით უზრუნველყოფის თვალსაზრისით, რომელიც აუცილებელია მის ტერიტორიაზე ტექნოპარკის წარმატებით ფუნქციონირებისათვის.

მსოფლიო პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ტექნოპარკი,

როგორც რეგიონის ინოვაციური ინფრასტრუქტურის ელემენტი, შეიძლება გახდეს სახელმწიფო და რეგიონული ინოვაციური პოლიტიკის რეალიზაციის ერთ-ერთი უმთავრესი ელემენტი.

იმავდროულად, ტექნოპარკების შექმნისა და განვითარების არსებული მეთოდური აპარატი სრულად არ იძლევა ინოვაციური გარემოს რეგიონული თავისებურებების გათვალისწინების შესაძლებლობას. ასევე, პრაქტიკულად არ არსებობს იმ ტექნოპარკების რაციონალური ორგანიზაციულ-ფუნქციონალური სტრუქტურის არჩევის დასაბუთების მეთოდოლოგია, რომელთა საქმიანობა მიმართული უნდა იყოს ქვეყნის რეგიონების მდგრადი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისათვის პირობების შესაქმნელად. მითითებული გარემოება მნიშვნელოვანწილად აქვეითებს არსებული ტექნოპარკების სტრუქტურების ეფექტიანობას, რაც, თავის მხრივ, ნეგატიურად აისახება ინოვაციური პროექტებისა და რეგიონების განვითარების პროგრამების შედეგიანობაზე.

ამასთან დაკავშირებით იქმნება რეგიონული ტექნოპარკების სტრუქტურების შექმნისა და საქმიანობის უზრუნველყოფის ორგანიზაციულ-ეკონომიკური მექანიზმების შემუშავების აქტუალური მეცნიერული ამოცანა, რომლებიც უნდა ითვალისწინებდეს რეგიონული ინოვაციური გარემოს სპეციფიკას და მიმართულია რეგიონის ინოვაციური პოტენციალის რაციონალური გამოყენების

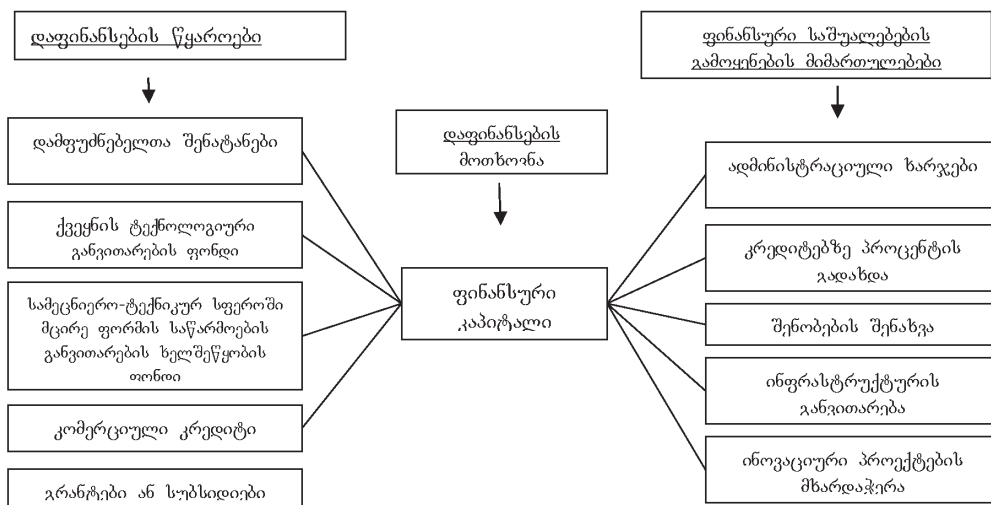
საფუძველზე ქვეყნის სუბიექტების მდგრადი განვითარებისათვის პირობების შესაქმნელად სტრატეგიულ გეგმაში ჩამოყალიბებული მიზნობრივი მაჩვენებლების შესაბამისად.

ტექნოპარკის წარმატებით შექმნასა და შემდგომ განვითარებაზე გავლენას ახდენს დაფინანსების მოთხოვნა. ტექნოპარკს ფინანსური კაპიტალი სჭირდება ინფრასტრუქტურის შექმნის, მართვაზე გაწეული ხარჯების დაფარვის, ტექნოპარკის მცირე ინოვაციური საწარმოებისათვის მომსახურებების გაწევის, შენობების შენახვისა და სხვა საჭიროებებისათვის. საბრუნავ საშუალებებზე მოთხოვნილება ტექნოპარკს მანამ ექნება, სანამ არ შემოვა შემოსავლები ტექნოპარკის საქმიანობიდან, რომლებითაც დაიფარება მიმდინარე ხარჯები.

სამეცნიერო ცენტრის ბაზაზე შექმნილი ტექნოპარკის დაფინანსების ძირითადი წყაროებია:

- დამფუძნებელთა შენატანები;
- კომერციული კრედიტი;
- ქვეყნის ტექნოლოგიური განვითარების ფონდი;
- სამეცნიერო-ტექნიკურ სფეროში მცირე ფორმის საწარმოების განვითარების ხელშეწყობის ფონდი;
- გრანტები ან სუბსიდიები;
- ცარიელი შენობების არენდით გაცემა.

ტექნოპარკის ფინანსური მოთხოვნილებების სტრუქტურა და მათი გამოყენების მიმართულებები ნაჩვენებია ნახ. 1.1-ზე.

მოცემული სქემა იძლევა შესაძლებლობას ტექნოპარკის ფუნქციონირების მთელი ციკლის განმავლობაში გამოყენებულ იქნას დაფინანსების სხვადასხვა წყაროები.

დამფუძნებელთა შენატანები. დამფუძნებლებს შეიძლება გააჩნდეთ არსებითი კაპიტალი, თუმცა, მოცემული წყარო შეიძლება გამოყენებულ იქნას მხოლოდ მაშინ, როცა დამფუძნებელს ან დამფუძნებლებს შეუძლიათ მიიღონ პირდაპირი სარგებელი ტექნოპარკის საქმიანობიდან, ან როცა დამფუძნებლებს გააჩნიათ შენობა ან ქონება, რომლის გადაცემა შეუძლიათ ტექნოპარკისთვის დამფუძნებელთა შენატანის სახით.

ქვეყნის ტექნოლოგიური განვითარების ფონდი (გაცემის თავის საშუალებებს დაბრუნებად საფუძველზე და აფინანსებს სამეცნიერო-კვლევით და საცდელ-საკონსტრუქტორო სამუშაოებს ხარჯების განსაზღვრული შეზღუდუ-

ლი მუხლების შესაბამისად და, როგორც წესი, ინოვაციების წარმოებაში დანერგვის სტადიაზე. **ქვეყნის ტექნოლოგიური განვითარების ფონდი** დამოკიდებულია საბიუჯეტო საშუალებებზე. ტექნოპარკის განვითარების განსაზღვრულ სტადიაზე ფონდის საშუალებები, რასაკვირველია, შეიძლება იქნას გამოყენებული.

სამეცნიერო-ტექნიკურ სფეროში მცირე ფორმის საწარმოების განვითარების ხელშეწყობის ფონდი. აღნიშნული ფონდი სპეციალურად იქმნება ინოვაციური სტრუქტურების შექმნისა და განვითარების ხელშესაწყობად და ჩართულია უწყებათაშორის პროგრამაში.

კომერციული კრედიტი. ტექნიკური სიახლის რეალიზაციასთან დაკავშირებული სტრუქტურებისთვის, როგორცაა ტექნოპარკი, საბანკო კრედიტით სარგებლობა არასასურველია. საქმე ისაა, რომ საკრედიტო შეთანხმე-

ბა გულისხმობს გადახდების მკაცრ სქემას, რომელიც უზრუნველყოფს ვალის თანხის და პროცენტების დაბრუნებას საკრედიტო შეთანხმებით გათვალისწინებულ ვადებში, ვენჩურული (რისკიანი) სტრუქტურებისთვის გადახდების ასეთი კალენდარული გრაფიკის დაცვა ძალზე პრობლემატურია რეალიზაციიდან შემოსავლების თანხის თანდათანობით ზრდის გამო. აქედან გამომდინარე, ინოვაციური სფეროს ტექნოპარკის უზრუნველყოფა მცირე კრედიტით საკმაოდ ხანგრძლივი დროით – ყველაზე ეფექტიანი ფორმაა.

გრანტები ან სუბსიდიები. რეგიონებში, სადაც ტექნოპარკის შექმნის მთავარი მიზანია ეკონომიკის აღმავლობა, დაფინანსების წყარო შეიძლება იყოს ადგილობრივი ხელისუფლებისა და მართვის ადგილობრივი რეგიონული ორგანოების გრანტები, რომელთა მეშვეობითაც შესაძლებელი იქნება ტექნოპარკის ფინანსური პრობლემების ნაწილობრივ მოგვარება. სამეცნიერო ცენტრების ინიციატივით შექმნილი ტექნოპარკებისათვის გრანტების მიღება სავსებით ხელმისაწვდომია. გრანტი შეიძლება შევიდეს სამეცნიერო-ტექნიკური და ინოვაციური განვითარების რეგიონულ პროგრამაშიც.

შენობათა არენდით გადაცემა. აღნიშნული წყარო სავსებით მისაღებია ტექნოპარკის დაფინანსების დამატებითი საშუალების სახით. მას შეუძლია უზრუნველყოს ტექნოპარკის შექმნის პროცესის ოპერაციის შემდგომი ეტაპი. შენობათა არენდიდან მიღებული შემოსავალი შეიძლება გრძელვადიანი იყოს და მიმართული იყოს ტექნოპარკის ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე. თავისუფალი შენობების არენდით გადაცემა მიზანშეწონილია მხოლოდ ისეთი ფირმებისათვის, რომლებიც უშუალოდ არაა დაკავშირებული ტექნოპარკის საქმიანობასთან.

ტექნოპარკების პოტენციური ინვესტორები შეიძლება იყოს სადაზღვევო კომპანიები და კომერციული სტრუქტურები. მაგრამ ეს საფინანსო ინსტიტუტები პრაქტიკულად შეიძლება სრულიად არ მონაწილეობდნენ ტექნოპარკების დაფინანსებაში.

ტექნოპარკის ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმიდან გამომდინარე, არსებობს თავისებურებები, რომლებიც გავლენას ახდენს საფინანსო სტრატეგიაზე.

იმ მოდელის პირობებში, როცა ტექნოპარკის ერთადერთი დამფუძნებელი სამეცნიერო ცენტრია, მართვა დაევალება ცენტრის ერთ-ერთ ქვედანაყოფს. ამ შემთხვევაში ცენტრი პარკის პერსონალის დაქირავების ხარჯზე აკეთებს ეკონომიას. მრეწველობასთან ტექნოპარკის ურთიერთქმედების საკითხებით დაკავებულია ცენტრის სხვა ქვედანაყოფი, მაგალითად, ცენტრის ადმინისტრაცია.

ასეთი სქემა ერთგვარად ზოგავს ფინანსურ საშუალებებს, თუმცა შეიძლება ტექნოპარკის უზარისხო მართვაც გამოიწვიოს. ამ შემთხვევაში, მიზანშეწონილია ცენტრმა დანიშნოს ტექნოპარკის დირექტორი და დააფინანსოს აღნიშნული თანამდებობა 2-3 წლით.

ტექნოპარკის რამდენიმე დამფუძნებლის პირობებში, როცა ერთ-ერთი დამფუძნებელი ადგილობრივი ადმინისტრაციაა, მან შეიძლება თავის თავზე აიღოს მმართველობითი ხარჯები და ტექნოპარკს გადასცეს ცარიელი შენობები არენდის გადასახადის გარეშე. ამის მოტივაცია არის სოციალური წვლილის შეტანის შესაძლებლობა,

იმდენად რამდენადაც პარკის საქმიანობა ხელს შეუწყობს ადგილობრივ ღონეზე სამუშაო ადგილების შექმნას.

თუ კიდევ ერთი დამფუძნებელია საწარმო, ამ შემთხვევაში ტექნოპარკის სასტარტო დაფინანსება უფრო სიმძლავრისაა.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, შეიძლება ჩამოვყალიბოთ ამოსავალი პრინციპები, რომელთა საფუძველზეც იგება ტექნოპარკის ფინანსური სისტემა:

- **სისტემის მიზნობრივი ორიენტაცია** გულისხმობს მის დაკავშირებას მთავარ ამოცანასთან – მეცნიერული კვლევების კომერციალიზაციასთან, მეცნიერული იდეებისა და პროექტების ეფექტიან დაწერვასთან;
- **დაფინანსების წყაროების მრავალფეროვნება** გულისხმობს არსებული ყველა ფინანსური ინსტრუმენტის გამოყენებას, რომელიც შეიძლება მოზიდულ იქნას ტექნოპარკის ჩამოყალიბებისა და განვითარების სხვადასხვა სტადიებზე;
- ფინანსური საშუალებების მაქსიმალური ეფექტიანობის მხარდაჭერის მიზნით მუდმივად ცვალებადი გარემო პირობებისადმი **ადაპტირება და მოქნილობა.**

ტექნოპარკის დაფინანსების ღონე, სიდიდე და წყაროები მნიშვნელოვანწილად იქნება დამოკიდებული იმაზე, თუ რა სტადიაზეა ტექნოპარკი. სტადიურობის შესაბამისად ფინანსური მდგენელი შეიძლება ოთხ ღონედ (ჯგუფად) დაიყოს: წინასასტარტო, სასტარტო, საწყისი სტადიის დაფინანსება და განვითარების უფრო გვიანდელი სტადიის დაფინანსება.

ტექნოპარკის წინასასტარტო დაფინანსება ხორციელდება უშუალოდ მის წარმოქმნამდე. იგი მოიცავს ტექნოპარკებისათვის მომსახურებათა ნაკრების გაწევის შესაძლებლობების ანალიზის ჩატარების, თავიანთი შემდგომი საქმიანობის სამართლებრივი გაფორმების, გასაღების ბაზრის შესწავლის, ტექნოპარკის გეგმისა და კონცეფციის შემუშავებისა და მენეჯერთა შერჩევის სამუშაოების დაფინანსებას.

ამ სტადიაზე დაფინანსების ყველაზე რეალური წყაროა „საწარმოთა მცირე ფორმების განვითარების ხელშეწყობის ფონდი“ და სამეურნეო ხელშეკრულებების შესაბამისად სამეცნიერო ცენტრის საშუალებების გადარიცხვა.

სასტარტო დაფინანსება – ეს არის ინვესტირება ტექნოპარკის საქმიანობის დასაწყებად. ამ ეტაპზე ხდება ტექნოპარკის რეკლამირება, პრეზენტაცია და მისი იურიდიული გაფორმება.

დაფინანსების რეალური წყარო იქნება ტექნოპარკის დამფუძნებელთა შენატანები.

ტექნოპარკის განვითარების **საწყისი სტადიის დაფინანსება** დაკავშირებულია ტექნოპარკის თანამშრომლებისა და კლიენტებისათვის საჭირო დახმარების გაწევასთან იმ პირობით, რომ აღნიშნულ ტექნოპარკს გააჩნია თავისი სამუშაოების კომერციალიზაციის მაღალი პოტენციალი, ფუნქციონირებს არანაკლებ ორი წელი, მაგრამ არ მიუღია მოგება.

ტექნოპარკის განვითარების **უფრო გვიანდელი სტადიის დაფინანსება** გულისხმობს სახსრების გამოყოფას იმ ღონისძიებათა რეალიზაციისათვის, რომლებიც უზრუნველყოფს თავიანთი სამუშაოების კომერციულ გამოყენებას და კადრების მომზადებას. ასეთი ინვესტიციების

რისკი ნაკლებია, ვიდრე წინა სტადიებზე, ამიტომაც შესაძლებელია ვენჩურული კაპიტალის და მცირე ოდენობით ბანკის კრედიტის მოზიდვა.

ყოველ კონკრეტულ ტექნოპარკში დაფინანსების მოდელი დამოკიდებულია ქვეყნის, რეგიონის ეკონომიკური განვითარების დონეზე, სხვადასხვა წყაროების ფინანსურ შესაძლებლობებზე, დამფუძნებლების შესაძლებლობებსა და სურვილებზე და სხვა ფაქტორებზე.

ტექნოპარკისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს საფინანსო და საგადასახადო სტიმულების სისტემას. თუ რამდენად ითვალისწინებს ქვეყნის მოქმედი კანონმდებლობა საგადასახადო სისტემაში შეღავათებს სამეცნიერო-ტექნიკური და საცდელ-საკონსტრუქტორო მუშაობის სფეროს საწარმოებისა და ორგანიზაციების მოგების გადასახადზე; დამატებული ღირებულების გადასახადზე. ეს შეღავათები შეიძლება ვრცელდებოდეს კონკრეტული ქვეყნის მხოლოდ მეცნიერებისა და განათლების სფეროს მოგებიან სტრუქტურებზე. თუ იმასაც გავითვალისწინებთ, რომ ტექნოპარკები ეკუთვნის კაპიტალის რისკიანი დაბანდების სფეროს და მათ ფორმირებას დაახლოებით 5-6 წელი სჭირდება, ამ შეღავათებს მათთვის არავითარი პრაქტიკული მნიშვნელობა არ აქვს.

სამეცნიერო-ინოვაციური საქმიანობის საგადასახადო სტიმულირების ნაწილში საჭიროა პრინციპულად ახლებური მიდგომები.

ჯერ ერთი, აუცილებელია დაბეგვრისგან ყველა იმ საშუალების (გრანტების) განთავისუფლება, რომლებსაც გამოყოფს ნებისმიერი სამაშულო თუ იურიდიული და ფიზიკური პირი სამეცნიერო ორგანიზაციების, ტექნოპარკების, ასევე ცალკეული მკვლევარებისთვის კვლევებისა და პროექტების განსახორციელებლად.

მეორე, საგადასახადო კრედიტი უნდა გაიცეს ყველა სამეცნიერო-კვლევით და სხვა მოწყობილობაზე, გამოთვლელ საორგანიზაციო ტექნიკაზე, ასევე კვლევებსა და პროექტებზე დანახარჯებზე.

მესამე, დასაბეგრი მოგებიდან გამოირიცხოს ბანკების შენატანები ვენჩურულ ფონდებში, ასევე, გამოყენებულ იქნას შეღავათიანი განაკვეთები ინოვაციური საქმიანობის განსახორციელებლად გამოყენებული კრედიტების ხარჯზე მიღებულ მოგებაზე.

ტექნოპარკის ორგანიზებისას უმნიშვნელოვანესი პირობაა მისი ჩამოყალიბების პროცესის თანმიმდევრულობა აკადემიური სამეცნიერო ცენტრის ბაზაზე, რომელიც შედგება ოთხი ძირითადი ეტაპისაგან: მოსამზადებელი, კონცეპტუალური, ორგანიზაციული, ოპერაციული ეტაპებისგან (სქემა 2.1.)

მოსამზადებელი ეტაპი - განისაზღვრება ტექნოპარკის შექმნის კონცეპტუალური შესაძლებლობები. ვლინდება აუცილებელი პირობები და წინამძღვრები. ტარდება მარკეტინგული სამუშაოები და წინასწარი ეკონომიკური გაანგარიშებები.

შეგროვილი ინფორმაციის საფუძველზე მიიღება შესაბამისი გადაწყვეტილებები.

კონცეპტუალური ეტაპი - მიიღწევა შეთანხმება სამეცნიერო ცენტრის ადმინისტრაციასთან, ხელისუფლების ადგილობრივ და რეგიონულ ორგანოებთან პარკის სპეციალიზაციის, დაინტერესებული სტრუქტურების,

ხელისუფლების მონაწილეობის შესახებ.

ორგანიზაციული ეტაპი - გულისხმობს შენობათა არენდასთან ან რეკონსტრუქციასთან, საორგანიზაციო ტექნიკის შესყიდვასთან, სათანადო დოკუმენტაციის მომზადებასთან და სხვ. დაკავშირებული ღონისძიებების ჩატარებას.

ამ ეტაპზე ხდება ტექნოპარკის რეკლამირება და მარკეტინგი კლიენტების, ასევე პოტენციური ინვესტორებისა და აქციონერების მოზიდვასთან დაკავშირებით.

ოპერაციული ეტაპი - ტარდება ტექნოპარკის აკრედიტაცია და ცხადდება მისი ფუნქციონირების დაწყება. პრაქტიკულად რეალიზდება კონკრეტული პროექტები.

SUMMARY

The article provides a detailed and well defined information about the role of transnational corporations' growth in the globalization of the world. How is changed the use of natural resources and industrial economy based on knowledge and information technology at the end of XX century.

The article clearly presented that the development of the regions is carried out only by activation of innovative processes in all areas of the economy. Management of federal and regional levels are paying a great attention to the technological parks, as well as the development of innovative infrastructure elements. The article discusses the concept and importance of parks, how the parks affect on the functioning of the economy. Article represented how the parks contribute to the region's economy. It basically describes the tasks which help the parks in the effective commercialization of research results in education, science, industry, government and customers.

Here are presented the main sources of funding of the existing parks which are created on science center base, the structure of the financial needs of their application and directions of their use. Existence those basic principles cause the development of financial system of the parks.

There is a description about the variety sources of funding used entire cycle of operation of the parks in the article, such as: the founders' contributions, the country's technological development, small enterprises development fund in the scientific - technical form, commercial loans, grants or subsidies.

ლიტერატურა:

1. ლილა მამულაშვილი, გიორგი ტულუში - თავისუფალი ეკონომიკური ზონები- ოფშორული ცენტრები", "მერანი", თბილისი 2005. გვ.168
2. ებარათაშვილი - "კიდევ ერთხელ ტექნოპარკების განვითარების საკითხისადმი", ჟურნალი "ეკონომიკა". №1. 2011;
3. ებარათაშვილი - "ტექნოპარკები - ინოვაციების სტიმულატორი", საუნივერსიტეტო-თავისუფალი "ბიზნესი და მენეჯმენტი". ბათუმი.
4. ებარათაშვილი, თ. ბაქანიძე - „რეგიონული ტექნოპარკების ფუნქციონირების ეფექტიანობის შეფასება“, ჟურნალი „ბიზნეს-ინჟინერინგი“ №3, 2012 წ.
5. <http://www.parliament.gh/docs/uploads/Free%20zones%20Act%2050/pdf>